

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 21. Ne quidem ob adulterium dissolvi posse matrimonii vinculum, si
non de fide, saltem est fidei proximum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

Quamvis enim contrariari putet Gratianus ibidem, & idem Rescriptum illud Gregorii rejicit ut Evangelicæ & Apostolicæ doctrinæ penitus adversum; Baronius ad annum 726. accipit in meliorem partem de infirmitate matrimonium præcedente, per quam mulier facta fit impotens ad matrimonii utrum.

142 Fator tamen nonnullos Pontifices in Rescriptis matrimonialibus nonnulla contra matrimonii indissolubilitatem scripsisse. Nam & Papa Deusdedit in Rescripto ad Gordianum, Archiepiscopum Hispanensem, interrogatus quid agendum cum conjugatis, viris & mulieribus, qui pro magno populorum concursu nescientes proprios suos filios susceperunt ex lavacro sancto? Respondit: Nos enim... invenimus in Archiepiscopis hujus Apostolicæ Sedis jam talia consensisse Ecclesiæ Hispaniæ, & Episcoporum, simulque Hierosolymæ... Quidque beate memorati sanctissimi Patres Julius, Innocentius, & Celestinus... prohibentes talia præscripserunt & confirmaverunt, ut nullo modo jam in conjugio se recipere mulieres, aut viri, qui quæcumque ratione suos susceperant natos, sed separent se. Mulieres vero, cum separata fuerint pro hac illius re à propriis viris, totam præcipimus recipere dotem. Et post expletum annum, recipiant alium virum. Similiter & vir uxorem. Clemens III. (ut refert Robertus Corzen in Sum. Theol. g. de impedim. matrim. atque ex eo Christianus Lupus dissert. de opin. probab. c. 6.) rescripsit uxorem hæretici, ad fidem conversæ, ad alias posse nuptias convolare, si vir pertinax abique fidei injuria non cohabitare. Quidam etiam Prædecessores Alexandri III. judicant matrimonium ratum cum una, dirimi per consummatum cum alia. Sed contrarium rescripsit Alexander III. cap. licet de sponsa duorum: quamvis (inquit) aliter à quibusdam Prædecessoribus nostris sit aliquando judicatum. Rescriptum etiam Clementis III. ab Innocentio III. revocatum fuit, cap. quanto de divort. constatque ex citato can. 5. Concilii Tridentini jam teneri non posse. Denique Hugo à S. Victore tr. 7. Theol. erudit. c. 20. post relatum Rescriptum Deusdedit Papæ, sed non est (inquit) et in hoc accedendum. Cum prohibeat Dominus virum dimittere uxorem, nisi causâ fornicationis. Et etiam Innocentius, & alii Auctores, quos ipse induxit ad suam sententiam corroborandam, de illis tantum agere videntur, qui ante compates, & comitates fuerunt quam conjuges essent. Quos jure prohibuerunt, ne se conjugio reciperent.

143 Nec tamen solidè Joannes Launojus ex allatis Rescriptis arguit contra infallibilitatem Summi Pontificis in definitionibus fidei. Ut enim optime Cajetanus loco citato: *Decretales Pontificæ de hac materia, non sunt definitivæ fidei, sed judicialis facti.* Proferuntur autem ipsi Pontifices, ut patet in cap. quanto de divortis, & cap. licet de sponsa duorum; Romanos Pontifices aliquando in his judiciis matrimoniorum errasse.

CAPUT XXI.

Ne quidam ob adulterium dissolvi possit matrimonii vinculum, si non de fide, saltem est fidei proximum.

144 Matrimonii vinculum dissolvi posse ob mortalem cohabitationem, affectatam absentiam conjugis, & adulterium, hæretici cenent, apud Bellarminum de matrimonio l. 1. c. 15. & Florim. Raymondum de ort. & progress. hæres. l. 8. c. 13. n. 4. & 5.

145 Et in causa quidenradulterii, matrimonii (etiam consummati) vinculum posse dissolvi, magni olim viri, imò magnæ Synodi docuerunt (inquit

Tom. III.

Christianus Lupus dissert. de opin. probab. c. 5.) sic utique intelligentes verba Christi Matth. 5. *omnis qui dimiserit uxorem suam, exceptâ fornicationis causâ, facit eam machari.* Ita imprimis (cum pluribus aliis authenticis Græcis Patribus) S. Asterius, Episcopus Amasenus, homil. in cap. 19. Matthæi, dicens, *exceptâ morte ac adulterio, nulla ex causâ matrimonium dirimit.* Ita etiam Græcos passim docuit, liquet (inquit) ex Imperatoris Justiniani, & Leonis sapientis Legibus, & variis Decretis existentibus in Jure Græco-Romano. Itaque consuetudo multis à sæculis apud Græcos invaluit, ut patet ex eo quod inter articulos, de quibus Latini in Concilio Florentino à Græcis rationem, post conclusam unionem, postularunt, fuerit ille: *quare conjugia dirimitis, dicente Domino: quod Deus conjunxit, homo non separet?* Cùmque Dorotheus, Mitylenensis Metropolitæ, prætatas leges allegasset, & Latini reposuissent eas prevalere non posse Evangelio: interrim Eugenius censuit unionem propter articulum istum non abrupendam. In Concilio etiam Tridentino, cum paratos esset Canon, cum anathemate in eum qui diceret, matrimonia consummata ob adulterium dissolvi, Oratores Veneti 11. Augusti 1663. solemniter intercesserunt, ut Canon ille leniretur, quod satis constaret, in more possessionis apud Græcos, ut uxorem adulteram deserant, & aliam ducant, veterissimam Majorum consuetudinem, ut ipsi dicunt, secuti, nec idcirco illos damnatos, aut anathemate percussos fuisse ab ulla Synodo Oecumenica, etiam si Romana & Catholica Ecclesiæ hujusmodi mos liquido imitasset, prout narrat Card. Pallavicinus Hist. Concil. Trid. lib. 22. c. 4. n. 27.

146 Quin & piures Latini Patres, & Synodi eandem sententiam docuerunt, quos inter Christianus Lupus ubi supra refert Avitum Archiepiscopum Viennensem epist. 29. ad Antemondum, S. Bonifatium Martyrem in selectis Capitulis c. 35. S. Thodorum Cantuariensem Archiepiscopum cap. 116. ubi sic: *cujus uxor fornicatur, licet eam dimittere, & aliam ducere.*

147 Refert & Synodum primam & numerosissimam Arelatensem can. 10. Veneticam can. 1. Synodum Compendiensem sub Pipino Rege can. 8. Synodum Sueffionensem sub eodem cap. 9. Synodum Vermericem sub eodem cap. 2. ubi sic: *si quis cum filiastra sua manet... uxor ejus... si postquam cognovit quod cum filia sua vir ejus fuit in adulterio, carnale commercium cum eo non habet... potest alii nubere.* Simile quid habetur in Capitularibus Caroli Magni lib. 5. c. 19. Sicur & in synodo Romana sub Eugenio II. cap. 36. Et altera sub Leone IV. c. 26. ubi sic: *nullo liceat, exceptâ fornicationis causâ, adhibitam uxorem relinquere, & aliam copulare.*

148 Denique (pluribus aliis Synodis omiffis) sic etiam Cajetanus censuit in cap. 19. Matthæi, & Catharinus in tract. de matrim. qui Romæ editus est anno 1552. cum Julii III. privilegio. Et novissimè Hamelius tr. de matrim. lib. 1. c. 4. dicit, quod multi & graves Theologi in ea sint opinione, ut putent hanc questionem ad disciplinam potius quam ad fidei digna pertinere. In quam opinionem ipse etiam propendet ibidem, & cap. 5. nisi quis (inquit) Ecclesiam Catholicam in hoc errare perteneret.

149 Censeo tamen 1°. assertionem nostram, quæ (contra Lutheranos, Calvinistas, & Anabaptistas) dicit matrimonium ne quidem ob adulterium solvi posse; si non abique controversia fide certam, saltem esse fidei proximam. 2°. esse contra fidem, asserere cum istis hæreticis, quod Ecclesia erret, cum docuit & docet, juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, propter aduste

Siff

- rium alterius conjugum, matrimonii vinculum non posse dissolvi.
- 150 Hoc secundum patet ex can. 7. sess. 24. Concilii Tridentini: *siquis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit & docet, juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum, matrimonii vinculum non posse dissolvi, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse, altero conjugate vivente, aliud matrimonium contrahere; mœchæbarique cum, qui dimissa adulterâ, aliam duxerit, & eam, quæ dimissa adulterâ, aliam nupsit, anathema sit.* Enimvero est contra fidem, asserere quòd Ecclesia, quæ columna est, & firmamentum veritatis, cuique Deus infallibilitatem promittit, erret in intelligentia Evangelicæ & Apostolicæ doctrinæ.
- 151 Ratio verò prioris dicti nostri, seu prioris illius partis, si non absque controversia fide certam: est quia inter viros doctos aliqua adhuc controversia est, an sit omninò de fide, quòd matrimonium ob adulterium dissolvi non possit, uti constat partim ex præmissis, partim ex eo quòd Græcorum consuetudo suprâ relata, laudatarumque Synodorum doctrina, à nulla Synodo Oecumenica, nec ab ullo Romano Pontifice damnata fuerit, & anathemate percussa. Non utique à Nicolao I. nec à Leone IX. tamen temporibus ipsorum Latinos inter & Græcos grave hæc de re ortum esse diffidium. Nec à Concilio Lateranensi sub Innocentio III., vel à Lugdunensi sub Gregorio X. ubi Græci cum Latinis convenerant. Nec à Florentino, in quo Latini Græcis consuetudinem illam obsecrunt: quam tamen Eugenius IV. correctione dignam asseruerit, non idè tamen Græcos hæreticos censuit; imò (cæ non obstantes) sic Græcos allocutus est: *Nos, Fratres, Dei beneficio sumus fide conjuncti.* Denique cum in Tridentino Canon paratus fuisset, quo anathema dicebatur asserenti, matrimonium consummatum quoad vinculum ob adulterium solvi posse, ad instantiam Oratorum Venetorum Canon iste lenitus fuit, & in eum (quem paulò antè exhibuimus) commutatus, ne illam Græcorum consuetudinem anathemate ferire videretur. Tamen Andreas Cuestia, Episcopus Legionensis, fortiter obstitit, dicens hanc veritatem, de indissolubilitate matrimonii ob adulterium, esse definitam in Synodo Milevitana can. 17. in sexta Oecumenica, & in Florentina.
- 152 Sed de Florentina contrarium videtur ex proximè dictis. Sextam Synodum laudatus Episcopus malè allegavit: cum in ea nulli Canones editi fuerint. Voluit fortasse allegare Trullanam Synodum, cujus Canones in Ecclesia recepti non sunt. In laudato quidem Canone Milevitano habentur hæc verba: *placuit, ut secundùm Evangelicam & Apostolicam disciplinam, neque dimissus ab uxore, neque dimissa à marito, alteri conjungatur. Sed ita maneat, aut sibi sibi reconcilietur.* Sed non idè Augustinus (qui ei interfuit, & istius Synodi Canones magna ex parte digessit) censuit hoc ibi determinatum, tamquam articulum fidei, sed tamquam articulum disciplinæ. Anno quippe circiter 419. (adèque post Synodum istam, anno 416. celebratam) scripsit duos libros suos de adulterinis conjugis, ubi lib. 1. c. 25. quæstionem hanc *obscurissimam & implicatissimam esse* fatetur, & lib. 2. retract. c. 57. *difficillimam.* Quod non diceret de quæstione, tamquam articulo fidei, ex Evangelica Apostolicæque doctrina dilucidè definita.
- 153 His tamen non obstantibus, asseritionem nostram de indissolubilitate matrimonii ob adulterium, esse fidei proximam, ostenditur ex eo quòd doctrinam istam Ecclesia tradat velut Evangelicam & Apostolicam, teste Tridentino ibi: Ecclesia docuit & docet, juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, propter adulterium... matrimonii vinculum non posse dissolvi. Atqui doctrina, quam Ecclesia tradit ut Evangelicam & Apostolicam, si non est de fide, quia necdum ab Ecclesia definita ut talis, saltem est proximè definita, adèque fidei proxima. Enimvero eam Tridentinum de facto definiisset, nisi intercessio Oratorum Venetorum ad lenendam definitionem movisset, prout constat ex Canone ad ipsius definitionem parato.
- Accedit 1°. quòd asseritio illa fidei proxima sit, quæ probabilissimè, imò moraliter certò continetur in sacris Litteris. Atqui indissolubilitas vinculi matrimonialis ob adulterium, probabilissimè, imò moraliter certò continetur in sacris Litteris. Contineri enim censet Ecclesia; nec negari potest probabilissimum, imò moraliter certum esse, quòd Ecclesia censet.
- Accedit 2°. quòd ille Scripturæ sensus vel de fide sit, vel fidei proximus, quem Ecclesia tenuit ac tenet (cum ei sensui nullus contradicere queat, juxta Tridentinum sess. 4. prohibens ne quis S. Scripturam ad suos sensus contorqueat, contra sensum quem tenuit & tenet S. Mater Ecclesia.) Atqui loca Evangelii & Apostolici (capite præcedenti relata) Ecclesia intellexit & intellexit in sensu asseritionis nostræ, ut patet ex Tridentino relato, probaturque insuper
- 1°. ex Concilio Eliberitano can. 9. *fideliis femina, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterum duxerit, prohibetur ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat communionem, quam si quem reliquit, de saculo exierit.*
- 2°. ex citato Canone 17. Milevitano, cui consonat Canon 69. Concilii Africani.
- 3°. ex Concilio Nannetensi anni 900. can. 12. *si quis uxor adulterium perpetravit, & hoc à viro deprehensum fuerit, & publicatum, dimittat uxorem, si voluerit, propter fornicationem: illa vero septem annis pœniteat. Vir vero ejus, illa vivente, nullatenus accipiat aliam uxorem. Idem sancit Concilium Forojulienste anni 791. can. 10. ubi addit quòd *est legatur in sacris Evangelicis Paginis, solâ fornicationis causâ dixisse Dominum, dimittere virum uxorem suam; non tamen legatur concessisse aliam, vivente illa, in conjugio sibi copulare: prohibuisse quidem modis omnibus non ambigitur, in locis utque cap. præcedenti relatis.**
- 4°. ex Florentino in Decreto (post Græcorum discessum) Armenis tradito, quomvis ex causa fornicationis liceat sibi separationem facere; non tamen aliud matrimonium contrahere fas est: cum matrimonii vinculum (legitimè contracti) perpetuum sit. Unde & Eugenius IV. convocatis Præsulibus Græcis, ante discessum eorum dixit, omnes de separatione matrimoniorum conquiri, atque correctione indigere. Cui Præsules illi dixerunt, responsum se dare non posse, ob Imperatoris, & multorum Præsulum absentiam. Idèque nihil ibi definitum fuit, tamquam de fide. Quidquid de eo sit, mens Ecclesiæ Romanæ, seu Occidentalis, hæc de re certissima est, eique ad stipulatur præcipui Patres ferè omnes, etiam Græci, Tertullianus lib. 4. contra Marcionem, Origenes homil. 7. in Math. 19. Basilus epist. ad Amphilochem. can. 9. Ambrosius in cap. 16. Lucæ 21. 26. & 48. Hilarius can. 4. in Math. 8. Martialis epist. 2. c. 9. Hieronymus in cap. 19. Math. 1. 1. in Jovin. epist. 20. ad Oceanum, epist. 147. ad Amandum. Augustinus homil. 47. inter 50. l. 1. de nupt. & concupit. c. 10. in duobus libris de adult. conjug. & alibi frequenter Innocentius I. epist. 111. ad Exuper. Beda in cap. 10. Marci. Et in cap. 7. primæ ad Corinth. Paschasius Radbertus l. 9. in Math. Drum.

rus cap. 11. in Matth. Lanfrancus Cantuariensis Archiepiscopus epist. ad Thomam Eborac. Anselmum in cap. 5. & 19. Matth. Ivo Carnot. epist. 125. Cum his Magister, S. Thomas, S. Bonaventura, & omnes Scholastici sentiunt.

160 Difficultatem nonnullam facit textus Matth. 19. qui dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur. Hunc enim textum contra assertionem nostram planum & dilucidum exillimant Cajetanus & Catharinus; in eo secuti Erasmus annotat. ad cap. 7. prioris ad Corinth.

161 Verum Augustinus l. 1. de adult. conjug. c. 8. & seqq. offendit, textum illum non posse sic intelligi, quasi sensus sit: quicumque causâ fornicationis dimiserit, & aliam duxerit, non mœchatur, vel quasi non omnis qui uxore dimissâ, aliam ipsâ vivente duxerit, mœchetur, si utique aliam duxerit, ob fornicationem dimissâ uxoris. 1. quia par est quoad hoc causa uxoris & mariti, juxta Apostolum 1. Cor. 7. Par autem non est, si modo dicto intelligeretur. Quoadquidem mulier, etiam si causâ fornicationis discesserit à viro, & alii nupsierit, mœchatur. Neque enim Christus Matth. 19. exprimit id posse uxorem, ob fornicationem mariti, quod marito concedit ob fornicationem uxoris. Quæ causa fuit consuetudinis Legibus Imperialibus sustulæ, secundum quam id quidem licebat marito, sed non uxori.

162 2. Christus sic ibi affirmavit mœchari eum, qui dimissâ uxore non fornicante aliam duxerit, ut non negaverit mœchari eum qui dimissâ uxore fornicante aliam duxerit. Quemadmodum Jacobus c. 4. dicens, scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi, sic affirmat peccare scientem bonum facere, & non facientem, ut non neget peccare nescientem bonum facere, & idem non facientem. Non negat (inquam) dari peccata ignorantie, dum affirmat dari peccata scientie. Sed sicut Jacobus peccatum scientie idem commemorare voluit, quia gravius peccato nescientis; sic Matth. 19. idem Christus commemorare voluit adulterium mariti, dimissâ uxore non fornicante aliam ducentis, quia gravius adulterio ejusdem, dimissâ uxore fornicante aliam ducentis.

163 3. quia si obcuritas aliqua remanet, ex eo quod Matthæus ibi generaliter non asseruerit, mœchari eum qui dimissâ uxore aliam duxerit, sed id tacuerit: alii Evangelistæ, Marcus & Lucas, id non tacuerunt, sed obcuritatem sustulerunt, tantâ generalitate exhibendo verba Salvatoris, ut ex his satis intelligatur, mœchari tam eum qui ducit aliam dimissâ uxore fornicante, quam dimissâ non fornicante. Generaliter quippe & absolute exceptione Salvatoris Marci 10. ait: quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum, & alii nupsierit, mœchatur. Et Luc. 16. omnis qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur. Et qui dimissam à viro ducit, mœchatur. Quod cum ita sit: qui nos sumus (inquit Augustinus c. 10.) ut dicamus, est qui mœchatur uxore suâ dimissâ alteram ducens; & est qui hoc faciens non mœchatur? Cum Evangelium dicat, omnem mœchari, qui hoc facit. Proinde si quicumque hoc fecerit, id est omnis qui... uxore suâ dimissâ alteram ducit, mœchatur, sine dubitatione ibi sunt ambo, & qui prater causam fornicationis, & qui propter causam fornicationis dimittit uxorem. Hoc est enim: QUICUMQUE DIMISERIT, hoc est OMNIS QUI DIMITTIT. Locus proinde obcurior apud Matthæum explicandus est per clariorum apud Marcum & Lucam, sicut & per concinentem æquè clarum textum Apostoli Rom. 7. & 1. Cor. 7. non clarior per obcuriorem, prout adversarii præcedunt.

Tom. III.

4. difficultatem omnem submovet doctrina Ecclesie, cujus est de vero Scripturæ sensu judicare, juxta Tridentinum sess. 4. Ecclesia verò sic intelligit allatum textum Matthæi, ut per eum Christus non permiserit viro, dimissâ uxore adulterâ, aliam ducere.

164 Quam quidem Ecclesiâ interpretationem genuinam esse, Bellarminus de matrim. c. 16. bene ostendit, observans Dominum Matth. 19. respondisse Pharisæis, qui venerant parati ut eum tentarent, & in sermone caperent. Et quia jam audierant eum in monte quædam disseruisse contra libellum repudii, à Moysè in lege concessum, & consequenter etiam contra polygamiâ; interrogaverunt eum, an liceret uxorem dimittere quacumque ex causa, ut nimirum eâ interrogatione impellerent eum ad pronuntiandum aliquid aperte contra legem, & exemplâ Patrum.

165 Quare Dominus, cum videret Auditores incapaces esse, respondit eis præcisè ad interrogata. Quæsierant illi, an liceret uxorem dimittere, nimirum quoad vinculum, quacumque ex causa? Respondit Dominus, non licere quacumque ex causa. Idque probavit, quia non licet dimittere non fornicantem, & aliam ducere. Id quod tam perspicue verum erat, ut nullo modo negari posset. Utrum autem liceat dimittere fornicariam quoad vinculum, & aliam ducere? Dominus tunc aperte dicere noluit. Quia hoc altius erat, quam ut ab eis tunc capi posset. Quamquam ex his quæ Dominus dixerat de prima origine instituti matrimonii, facile poterat hoc etiam intelligi. Sed ne daret illis Dominus ansam calumniandi verba sua, voluit ut ipsi per se hoc intelligerent, quemadmodum fecit in parabola vineæ, & aliâ sæpè. Et nihilominus domi paulò post (ut Marcus scribit cap. 10.) aperte pronuntiavit, omnem, qui dimittit uxorem, & aliam ducit, mœchari. Hactenus Bellarminus.

CAPUT XXII.

Asserta matrimonii indissolubilitas est de jure divino: probabiliter etiam de naturali.

DE jure divino esse probatur ex Apostolo 1. Cor. 7. præcipio, non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, &c.

166 Quod probabiliter etiam de jure naturali, ratio est, quia matrimonium ex intentione nature ordinatur ad educationem prolis, non solum per aliquod tempus, sed per totam vitam prolis. Unde de lege nature est, quod parentes filiis thesaurizent, & filii parentum heredes sint. Et idem cum proles sit commune bonum viri & uxoris, oportet eorum societatem perpetuè permanere indivisam, secundum legis nature dictamen, inquit S. Thomas in 4. dist. 33. q. 1. a. 1. Tum quia Tridentinum sess. 24. explicans primam matrimonii institutionem, ait, quod matrimonii perpetuum indissolubileque nexum primus humani generis Parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: hoc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.

167 Ille quippe divini Spiritus instinctus, quo afflatus id pronuntiavit, alius non videretur nisi luminis naturalis, de quo Psal. 4. signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Sic enim Hieronymus intelligit apud S. Thomam in Caena super cap. 19. Matthæi, dum dicit, Christum, cum retulit verba illa Protoperentis, naturalem legem adduxisse. Tum denique quia si matrimonium non esset naturâ suâ indissolubile, naturâ

Stit 2